

Delavska Pravica

Glasiilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—, ~ Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrt leta Din 10.—, za pol leta Din 20.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. — Stev. čekovnega računa 14.900

Zakaj toliko zmede

Evropa je danes bolna! S tem se danes marsikaj opravičuje in se s tem čudovitim izrekom mažejo oči na levo in desno. Vsak politični zdravnik je danes zato še dvakrat bolj poplačan za svoje človekoljubno delo. Saj vendarle vsak politik danes že s svojim hotenjem zdravljenja opravičuje svojo poklicno nalogo, če pa razočaranim množicam vrača še vero v reformo današnjega političnega stanja, opravlja s tem sicer brezplačno delo politične dobroteljske, ki se pa i v stari in v mladi politiki še zmiraj tako bogato plačuje.

Prelom sodobne politike je vendarle tako priprost. Vse, kar je staro, naskakuje danes vse kar je bilo in bo mladoklerikalno, mladofašistično, suprastahlhelmsko in človekoljubnoslovansko. Vse to obračunavanje je vsekakor nujno; nujno pa še posebno zaradi tega, ker je v tej zmedu res da presneto potrebno. Še več — prišli smo že v položaj, ko je eni politični garnituri zmanjkalo vagonov in je za spremembo političnega kolorita, ki je postal že preveč enobarven, nujno potrebno, da se ena garnitura izmenja z drugo. Saj nas v to opravičuje mednarodni položaj. Antidemokratski pakt četvorice ruši demokratsko organizacijo Zveze narodov, konkurenca med japonskim in ruskim imperijalizmom sprošča veselo rojstvo francoske in ruske politične fronte proti vsem tistim, ki bodo premalo nemarni in preveč pridni. Tisti pa, ki bo nastopil tradicionalno zmagoslavno pot v Podonavje, nas bo pa itak zaznamoval z znamenjem smrti na čelu.

Ta pestra pisanost, ki naj opravičuje nove čudne kompromise naše politične zgodovine je vsekakor tudi evropsko utemeljena.

Škofjeloško delavstvo v boju za kolektivno pogodbo

V četrtek, dne 4. januarja 1934 se je v mali dvorani društvenega doma vršil sestanek delavstva tovarne »Šešir«, ki je razen par izjem kompaktno organizirano v JSZ. Na sestanku so se obravnavala aktualna vprašanja, v prvi vrsti vprašanje kolektivne delov. pogodbe, katero je delavstvo po svoji centrali predložilo vodstvu podjetja še pred tremi meseci. Na prvem tolstvarnem razgovoru med zastopniki podjetja in zastopniki delavstva je bilo dogovorjeno, da bo za nadaljnje razgovore pripravilo podjetje svoje predloge in to v teku enega meseca.

Od tedaj so potekali že skoraj trije meseci, toda do razgovora še ni prišlo. Delavstvo upravičeno vprašuje, zakaj to zavlačevanje. Bistve-

Iz te svoje evropske utemeljenosti črpa vsekakor svoje opravičilo za to, da je pač izraz one zmede, ki v Evropi vlada. Greši pa ta pisanost predvsem v tem, da je v tej pisanosti le izraz evropskega in domačega kompromisarstva; da je neiskrena tedaj, ko bi morala povedati, da je ta beg iz ene zmede v drugo usoden političen »circulus vitiosus«, ki za evropskega in tudi slovenskega človeka ni pomenil nič pozitivnega. Ne odklanjamo slednjič niti oportunitizma, če je ta le izraz zdravega, iz hotenja vere in pravic sodobnega človeka rastočega novega socialnega, družabnega in političnega programa. Evropa je bolna in boleha na svojih osnovah, ker se zakoni versailleskega miru, posledice pretresa ruske revolucije, pogoji zdravega demokratskega razmerja med najmanjšimi in največjimi evropskimi narodi ne mara pravilno razumeti.

Zmeda je res da velika! Vse se za sedaj izraža v čudnih odtenkih klerofašizma, prepoznega stahlhelmovstva in gradnje imperijalizma tam, kjer ga nikdar ne bomo prenesli. Ker si zdravniki teh boleznih slednjič vendarle smejo domišljati, da v oblikovanju naše slovenske politične pristnosti nekaj pomenijo, jim dajmo zaenkrat svoj »prejugé favorable« in jim pustimo, da vrše svoje razvojno poslanstvo. Borba za človeka, borba za zdravo našo nacionalno in socialno obnovo pa zahteva danes v Evropi in pri nas receptov, ki ne bodo sloneli na reakciji ali na kompromisih z njo. Konflikt se z zmedo le zvečuje in res ne razumemo, zakaj se naša dosedanja ravna linija zamenjuje z motivi, ki morajo biti v interesu onih zdravnikov, ki mogoče premalo zaslužijo. Ruda Jurčec.

timo, če trdimo, da se je s tem hotela čimbolj obremeniti bilanca. Istočasno je podjetje odredilo neplačane dopuste delavstvu, da s tem navidezno dokaže pomanjkanje dela.

Če se v gornjih trditvah ne motimo, potem je tako postopanje podjetja vse obsodbe vredno tudi po okrožnicah Leona XIII. in Pija XI., katere veljajo tako za delavstvo, kakor za podjetja.

S strani delavstva so bile na tem sestanku podane nekatere pritožbe zoper gotove vodilne osebe v podjetju, o katerih pa na tem mestu za enkrat ne bomo razpravljali. Povemo pa, da se moti vsak, kdor misli, da bo na ta ali drugi način razbil solidarnost delavstva, ker se delavstvo danes preveč dobro zaveda, da bi bilo brez organizacije izročeno na milost in nemilost podjetju, zlasti pa tistim, ki so mnenja, da delavstvo kot tako nima danes svojih gmotnih socialnih in moralnih pravic.

Soglasno je delavstvo sklenilo potom svoje centrale zaprositi kraljevsko bansko upravo, da v zadevi delovne pogodbe posreduje, oziroma, da razpiše razpravo.

Sestanek je dokumentiral, da stoji delavstvo kompaktno za svojo organizacijo in da neomajno vztraja na svojih upravičenih zahtevah.

Pičica na i

»Slovenec« z dne 6. jan. t. l. se je spotaknil ob našega Jožeta Gostinčarja, ker je v nekem članku, priobčenem v »Del. Pravici«, omenil samo papeževo okrožnico »Rerum novarum«, ne pa tudi papeževe okrožnice »Quadragesimo anno«. Res je Gostinčar že toliko star, da bi lahko vedel, da, kdor napiše i, naj napiše še piko na i. »Slovenec« pa skuša iz te nenapisane pike načeti prav načelna diferencna vprašanja. To je pa že več vredno kot pika na i. Zato je prav, da ugotovimo to-le: Papeževo okrožnico »Quadragesimo anno« je občni zbor JSZ priznal kot temelj in izhodišče svojega dela in prizadevanja za rešitev socialno-gospodarskih vprašanj. Če je to priznal občni zbor JSZ, mora to zavriniti le občni zbor, pa nobeden drugi, in tudi Gostinčar ne (ki tega sploh hotel ni). To velja i za »Slovenca« i za vse druge. Ker pa občni zbor JSZ tega še ni nikdar zanikal, ne preklicial, drži še danes.

Sicer pa, če je Gostinčar omenil le »Rerum novarum« in ne obenem tudi »Quadragesimo anno« ter se »Slovenec« ob tem spotika, naj nam pojasni: V čem je papeževa okrožnica »Rerum novarum« nasprotna bistveno papeževi okrožnici »Quadragesimo anno«? Če sta si bistveno nasprotni, je to le nerodno za avtoriteto Cerkev in ne toliko za »Del. Pravico«. Če se pa le izpopolnjujeta po toku gospodarstva in življenja, in mi priznavamo obe, čemu iskati potem jabolko razdora? Ad quid? Ko-

Poročila z delavskih bojišč

Rudarji

Hudajama-Laško. — Znano je, da so bile pri tukajšnjem rudniku TPD v zadnjih dveh letih številne redukcije, radi katerih se nahaja mnogo rudarskih družin v skrajno težkem gmočnem položaju. Na anketi, ki se je vršila po zadnji večji redukciji spomladi l. 1933., kateri je prisostvoval sam gospod rudarski glavar, je družba obljubila, da bodo pri eventualnem sprejemanju delavstva prvenstveno sprejeti v delo reducirani rudarji.

V zadnjem času oblega rudniško ravnateljstvo število reduciranih rudarjev. Nekaj teh je bilo sprejetih v delo. Proti pričakovanju pa so bili sprejeti v delo tudi nekateri delavci, ki doslej še niso bili zaposleni pri tem rudniku. Kje so torej obljube družbe, ki so bile podane na zgoraj navedeni anketi ob prisotnosti zastopnika rudarske oblasti in zastopnika Delavske zbornice? Vprašamo, ali naj se potem še kdo čudi, če je delavstvo izgubilo zaupanje do vsega.

Zagorje. Ker je bil tov. predsednik v nedeljo, dne 7. jan. službeno zadržan, se vrši seja J. S. Z. skupine rudarjev Zagorje v nedeljo, dne 14. jan., ob 9 dopoldne v Zadrudnem domu v Zagorju. Če ima kdo kakšne želje, se lahko oglasi. Seja je važna, zato naj ne manjka nobenega odbornika. Blagajnik pa prosi, da zamudniki poravnajo zaostalo članarino, isto tudi blagajniku mladinskega odseka!

Kovinarji

Javornik. Poslovno leto se bliža svojemu koncu in treba bo položiti račune o delu v preteklem letu. Funkcionarji skupine bodo stopili pred članstvo in poročali o vsem, kar se je naredilo v nedeljo, dne 14. januarja ob 5 popoldne v cerkveni dvorani na Kor. Beli, ko se vrši redni letni občni zbor skupine. Vsakoletni občni zbor ima namen, da si člani sami med seboj pogledajo iz oči v oči in skritizirajo ali pa odobrijo delo preteklega leta. Vsako leto je tudi treba, da si člani izvolijo nov odbor. Dolžnost vseh članov brez izjeme je, da se občnega zbora vsi udeležijo. Nobena kritika čez odbor ali posamezne odbornike med letom nič ne pomaga. Občni zbor ima nalogo, postaviti v odbor može, katerim članstvo zaupa. Tovariši! Nikogar naj ne manjka, pokazimo da armada krščanskih socialistov na Javorniku raste in da znamo ceniti svoje neodvisno strokovno organizacijo. Na svidenje v nedeljo, 14. t. m. na občnem zboru!

Javornik. Volitve obratnih zaupnikov pri K. I. D. so razpisane za 20. januarja 1934. Volilni imenik bo razgrnjen od 10. do 12. januarja. Vlaganje kandidatnih list je 15. januarja. Voli se v vseh treh tovarnah K. I. D. 38 zaupnikov, za tovarno na Javorniku 10 zaupnikov. Vložene bodo 3 kandidatne liste. Naša skupna vložiti samostojno listo. Kandidatje na njej nam bodo porok, da bodo delali, ako bodo izvoljeni, za blagor celokupnega delavstva ne oziraje se na levo ali desno. Zato bo agitacija za našo listo lahka. Od delavca do delavca v obratu morajo iti te dni naši zaupniki in pojasnjevati pomen teh volitev za posameznika. Nikdo naj se ne straši. Volitve so svobodne in tajne. Vsako nedopustno agitacijo ali grožnjo naj vsak javi odboru skupine. Vsi na delo, naj bo naš ključ te dni. Glasovi bodo pokazali, da rastemo počasi, ampak sigurno.

Jesenice. Volitve obratnih zaupnikov. Volitve so razglašene. Vršijo se, kakor smo zadnjič poročali, 20. t. m., in sicer v običajnem prostoru in času. Tozadevno se je v nedeljo vršil zbor organizacijskih zaupnikov, ki je imel nalogo, sestaviti kandidatno listo za našo skupino. To nalogo je zbor, lahko rečemo, častno rešil. Ravno ta zbor je dokazal, da trud upravnega

mu v korist? Nameščencem? Delavcem? Krščanstvu? Katoličanstvu? Zdravemu socialnemu pokretu?

Oh, ta nesrečna pičica na i v Ljubljani, radi katere »plačajo gor« delavci in nameščenci po deželi.

odbora, ki je skozi vsa štiri leta, odkar ima v rokavi vodstvo skupine, šel točno za svojim programom; dati organizaciji strogo strokovno podlago in tisto veljavo v našem pokretu, ki ji po svoji častni funkciji pripada, ni bil brez uspeha. Upravni odbor je radi te aktivnosti članov zaupniškega zbora trdno uverjen, da bo letos lažje kot kdaj poprej sestaviti kandidatno listo in tudi nov odbor skupine. Ta notranja dograjnost in dosledno ter jasno strokovno delo v javnosti nam jamčita, da bodo, kakor vse volitve zadnjih let, tudi letošnje volitve za obratne zaupnike število glasov za našo kandidatno listo dvignile. Tisti člani, ki jih je zaupniški zbor določil za kandidate, pa niso bili navzoči in so prejeli o tem, kdaj naj podpisujejo, da sprejmejo kandidacijo, posebno obvestilo. Sporočamo pa danes kljub temu vsem kandidatom, da je nedelja zadnji dan podpisovanja. Vsak naj se potrudi, da bo, ako je količkaj to mogoče storiti, to storil že v petek ali soboto zvečer. Pisarna bo oba dneva odprta od 7—9 zvečer.

Papirničarji

Sladki vrh. Naši nasprotniki so v eni zadnjih številkih svojega glasila pisali, da bi mi radi ustanovili skupino, pa ne gre! Mi jim pa povemo, da naša organizacija v obratu že obstoja. Delamo tiho, vztrajno, pošteno in brez hrupa. Ustvarjamo našo skupino delavci, brez pomoči raznih gospodov, kakor to vidimo pri naših nasprotnikih. Uspeh tega dela se vidi v tem, da pristopajo k nam skoro vsak dan novi člani. Ta mesec se vrše volitve obratnih zaupnikov, kar bo pravočasno razglašeno po obratih. Naša skupina je postavila svojo listo. Zato na delo, da si izvolimo sami zaupanja vredne krščanske može kot obratne zaupnike, ki bodo v slučaju potrebe posredovali med nami in delodajalcem. — Vsa navodila dobite pri naših zaupnikih.

Večje: Tovariši in tovarišice! Vaša dolžnost je, da greste kot zavedni delavci in delavke pri volitvah obratnih zaupnikov, ki se vrše v soboto, 15. januarja od 10 dopoldne do 6 zvečer nepretrgoma v tovar. restavraciji vsi volit našo listo. Dolžnost je pa tudi, da storite vse za čim večjo udeležbo pri volitvah, ker imajo s tem izvoljeni zaupniki povsod, kjerkoli nastopajo za interese delavstva večji moralni vpliv. Torej vsi na delo — za zmago!

Večje. Delavcu je treba izobrazbe, ako hoče pri svojih zahtevah pravilno in uspešno nastopati. Vpogled mora imeti v vsa svetovno nazorna in socialna politična vprašanja. Kje naj vse to dobi, drugje, kakor s temeljitim študijem potom knjig, predavanj itd. Zato posečajte diskusijske večere, ki se vrše vsak četrtek ob 20 v pevski sobi »Prosvete« D. M. v Polju. Na teh večerih bo na sporedu vse, kar delavca more in mora zanimati, če hoče v družbi kaj pomeniti. Dalje bo stalno tudi svetovno politični pregled na zemljepisni podlagi in šolanje govorne nastopa. Predavatelj je pošilja J. S. Z. iz Ljubljane. Pridite, da si s tem nabereite novih moči za rešitev delavskega vprašanja.

Papirnica, Goričane. Povodom priprav za volitve obratnih zaupnikov, so se pri nas pričeli gibati tudi gotovi elementi, ki so vse kaj drugega kot socialno zavedni delavci. Je to zmes raznih odpadnikov tukajšnjih organizacij in tudi takih nergačev ter nezadovoljnejev, kojim ne more ustreči nobena organizacija in noben obratni zaupnik. Oni pač hočejo imeti organizacijo samo za molzno kravo, obratni zaupniki pa naj bi jim bili nekake grablje, koje naj bi samo njim grabile skupaj, četudi po hrbtih svojih tovarišev.

Da si zagotove take grablje, so baje sklenili postaviti svojo kandidatno listo za volitev obratnih zaupnikov. Očividno pa še sami sebe ne poznajo, kaj so in ne vedo, kako bi se imenovali, menda se nazivljejo »društvo neorganiziranih delavcev«.

Znano je, da delavstvo imenuje neorganizirane delavce »troté«, kajti to so ali popolnoma nezavedni ali sebičneži, ki hočejo brez zretev in vsakega truda uživati koristi, katere naj jim pribori organizacija. Kakor hitro pa jim teče voda v grlo, takrat pa naj obratni zaupniki

Naročnikom

„Delavske Pravice“!

Iz Uprave. Prejšnji številki smo priložili položnice, vsem rednim naročnikom našega lista, katere prosimo, da nam nakažijo naročnino vsaj za 1. četrtletje 1934 l. Kdor je na naročnini za lansko leto kaj na zaostanku, ga naprošamo, da poravna obenem tudi to. Položnice smo priložili tudi vsem onim, katerim pošiljamo »Del. Pravico« na ogled.

in organizacija zanje dela in se bori, plačujejo pa naj jo drugi. Naše delavstvo predobro pozna take trote ter jim ne bo nikdar nasledlo, pač pa ž njimi pomedlo, kot čebele s troti. Med temi troti so ljudje, ki o delavskemu pokretu in nalogah obratnih zaupnikov očividno nimajo pojma, sicer ne bi mogli rušiti potrebne edinosti našemu že itak maloštevilnemu delavstvu. Toda naše delavstvo je že toliko zavedno, da na njih harmoniko ne bo plesalo.

Oblačilno delavstvo

Škofja Loka. 1. redni občni zbor naše skupine se vrši v nedeljo 21. januarja 1934 točno ob 3 popoldne v mali dvorani društvenega doma z običajnim dnevnim redom. Dolžnost članstva je, da se istega brez izjeme vsi udeležijo. Tudi izpeljava volitev obratnih zaupnikov je v teku in sicer je predvideno, da bo do 21. januarja vse urejeno. V podrobnostih poteka volitev bo članstvo informirano iz razglasov, kateri bodo razobešeni v podjetju na vidnih mestih.

Članstvo naše organizacije, dasi še mlado, kaže razveseljivo razumevanje za skupnost in medsebojno sožitje. Tej zavednosti se imamo predvsem zahvaliti avtorjem, v globino delavske duše segajočih člankov v »Delavski pravici«, kateri nam izčrpo in nazorno slikajo resnično lice današnjega, socialne pravice delavcev teptajočega družabnega reda. Razen tega nam je budila delavsko zavest naša JSZ, katera je po svojem zastopniku v obliki poučnih sestavkov res že mnogo pripomogla k naši izobrazbi. Dolžnost naša je, da se vseh sestankov polnoštevilno udeležujemo in tako duševno krepiamo in vežbamo sebe in skupino. Zavedati se moramo, da bo treba premagati še mnogo zaprek in premostiti dokaj prepado, namenjenih nam v oviro in propast. Kos tej nalogi bo pa le zavedna, srčna, izobražena in skrajno previdna delavska organizacija. Največjo pozornost pa moramo polagati na to, da se v naši delavski družini ne pojavi kak razdor, kar bi bilo delavskim nasprotnikom gotovo všeč, nam pa še bolj gotovo v pogubo. Torej le korajžno naprej po začrtani poti.

Živi naše borbe duh!

Domžale. V naši skupini je zaplalo novo življenje. Delavstvo postaja vedno bolj zavedno in kompaktno, ker vidi svoje izboljšanje in rešitev le v močni in enotni strokovni organizaciji. V nedeljo, dne 7. t. m. smo imeli sestanek skupine. Zastopnik centrale nam je orisal naloge obratnih zaupnikov in njihov velik pomen za bodoči razvoj delavsko-zaščitne zakonodaje. Od l. 1929. že nismo imeli volitev obratnih zaupnikov. Letos smo že izvolili pripravljalni volilni odbor. Predvidoma bo postavljena samo lista JSZ. — V februarju bomo igrali igro »Za srečo«. Poleg borbe za kruh hočemo vršiti tudi delavsko kulturno nalogo. — Na zadnjem sestanku smo sklenili, da vsak delavec prepusti pri plači čez dinar preostale pare za poseben priložnostni podporni fond. To bi morda tudi drugod ne škodovalo.

Kemični delavci

Moste. V očigled dejstvu, da podjetje brskira svoječasni dogovor za ureditev predložene delovne pogodbe, se bo vršil v petek, 12. jan. ob 4 popoldne pri g. Oražmu v Mostah sestanek delavstva Kemične tovarne. Na sestanku bomo razpravljali tudi o volitvah delavskih obratnih zaupnikov. Pričakujemo, da se bodo sestanka udeležili vsi člani, da tako enotno dokumentiramo solidarnost v borbi za svoje upravičene zahteve.

Viničarski vestnik

Zavedajmo se svojega stanu!

Vsi imamo dolžnost, da se žrtvujemo, predvsem za gmočni in moralni položaj svoje družine, h kateri kakorkoli že spadamo. Oče in mati, sin ali hčer, tast in sinaha, starec ali mladee, kdorkoli, nobeden se ne more, niti ne sme odmikati tej svoji največji in najvažnejši dolžnosti, ki jo od nas zahteva skupnost in sožitje z vsemi sočlani družine, po gonih rodne vzajemnosti, požrtvovalnosti in podrejenosti, vsi za enega, eden za vse. Blagor družinam, kjer je tako, predvsem delavskim! Propast in anarhija pa neizogibno preti družinam, kjer ni tako. Posledice so še vedno zadele najprej in najhujše ravno vse tiste, ki svojih dolžnosti napram lastni družini, niso izpolnjevali. Družina se v javnosti vedno ceni in upošteva le po vrtilah njenih članov, poedince pa zopet po ugledu njihovih družin. Tako sta torej posameznik in njegova družina tu nerazdružljiva.

Kar velja v tem oziru o družinah, to velja tudi o stanovih. Naš viničarski stan je le ena sama in velikanska, da tridesettisoč članska stanovska družina. Viničarji v Halozah, v Slov. goricah, ali kjerkoli, vsi smo si stanovski bratje in sestre, vsi smo si po svojem poklicu, življenju in trpljenju enaki. Samo žal, da se še mnogi tega v zadostni meri ne zavedajo. Hočejo in zahtevajo, da se naj viničarski stan sicer upošteva, nastopi pa tu vevlačno vprašanje, koliko se kdo hoče zato boriti in za stan tudi potrebne žrtve doprinesati. Kdor se bori za pravice stanovskega tovariša, ta se še vzporedno bori tudi za celoto, za svoj stan. Stanovsko smo posameznik in celota nerazdružljivi, zato bi morali vsi posvetiti več skrbi in brige za napredek svojega stanu. V premožem oziru, bi si mi viničarji z lahkoto odpomogli, samo če bi bilo med nami več bratstva, več stanovskega ponosa in če bi vse več mislili eden na drugega, ne le samo morda na najbližjega soseda, marveč tudi naprej na celoto.

Tovariši, tovarišice, taka je dejavna sloga, ki daje moč in ta živa moč se pretaka samo po naših žilah. Dvignimo jo in združimo jo, to našo viničarsko, stanovsko moč!

Viničarjem za božič in Novo leto! »Slovenski Gospodar«, ki je tu v naši sredini, kateremu hodimo viničarji vsaki dan takorekoč mimo njegovih uredniških vrat, se nas ni znal spomniti drugače in nič dostojnejše, in nič primernejše, kakor to v tatinski povesti »Ponesrečeni furež«, urednika Januša Goleca. Mi smo prepričani, da ravno letošnji božič, kakor smo ga imeli, nikakor ni mogel biti v znamenju izvestnih norčij in komedij, kot je to bila božična priloga ravno »Slov. Gospodarja«, v tej pa še poseben »ocvirk« na naslov haloških viničarjev. To da misliti, da uredništvo »Slov. Gospodarja« še ne čuti krize na lastni koži, zato mu tudi ni mar za bedo tisočev okrog njega, da bi njim vsaj za božič pripravilo v tej prilogi kaj duhovitejšega. Ravno viničarji nismo sedeli ob letošnjih božičnih praznikih za polno mizo ter iz preobilice morda komaj čakali, kakšnega »Augusta« iz samega Maribora, da pride k nam s svojimi nakladami smeha in krohota. Prav je imel že pred letom eden predavateljev bivše Prosvetne zveze, ko je v debati s tečajniki dejal: »Kaj se hoče, pri našem »Slov. Gospodarju« so pač še vedno stari stroji in stari gospodje. Pristavimo »stari«, ki resnosti današnjega časa ne občutijo in duševnega razpoloženja množice trpečega delovnega ljudstva še ne razumejo.

Naše nove postojanke

St. Vid nad Ljubljano. V nedeljo, dne 7. januarja 1934 se je vršil v St. Vidu nad Ljubljano lepo obiskan sestanek našega delavstva. Uvodoma je v par besedah poročal naš starosta tov. J. Gostinčar. Omenjal je, da se je vprav v šentviški občini rodila misel ustanovitve krščansko socialistične organizacije. Treba je, da se temu res delavskemu gibanju priključi vse šentviško delavstvo. Nato je v daljšem govoru tolmačil pomen in namen delavske strokovne organizacije tajnik Rozman. Delavska strokovna organizacija je danes edina zaščitnica delovnega človeka. Zato je treba, da se organizira vse delavstvo, ker le tedaj, ako bo delavstvo strnjeno v močni strokovni organizaciji, ima pričakovati

izboljšanje svojega položaja. Da do tega še ni prišlo, je vzrok le v tem, ker se delavstvo premalo zanima za svoja vprašanja. Pač pa za vse druge dnevne senzacije. Zato zna zelo dobro skrbeti meščansko časopisje. Delavstvo mora naročiti svoj tisk, ker le tako bo postalo borbena in v resnici delavsko zavedno.

Na sestanek je prišlo tudi par marksistov z namenom, da sestanek razbijejo, kar pa se jim ni posrečilo. Vsi navzoči so bili zelo ogorčeni, ker marksisti trosijo po št. Vidu vesti, da forsirajo strokovno organizacijo JSZ šentviški mojstri. Takih demagoških in lažnivih metod se oni sicer povsod poslužujejo, toda to ne bo prav nič pomagalo, kajti delavstvo že toliko razume, da ve ločiti resnico od laži. Sicer pa si marksisti, ki sami svoje voditelje odklanjajo, kakor gospoda Živko Topaloviča in druge, sami niso na jasnem, kaj in komu služijo. Zato naj bi se raje sami med seboj v tem pogledu zednili. Čas bi že bil, da se neha z monopolizacijo našega delavstva, katero smatrajo, da imajo marksisti v zakupu.

Končno je izpregovoril par besed še podnačelnik JSZ tov. Jože Rutar, ki je navzoče navduševal za delo v organizaciji. To delo je sicer težko in odgovornosti polno, toda delavstvo aima od drugje pričakovati rešitve.

Končno se je soglasno izvolil pripravljalni odbor, ki ima voditi vse priprave do ustanovnega občnega zbora. Sklenilo se je vložiti tudi pravila, katere je odbor takoj podpisal.

Brez ozira na desno in levo gradimo svojo obrambno in borbena strokovno organizacijo. Poudarjam, da smo za skupno delo z vsakim, ki pošteno dela in zastopa delavske interese. Izigravati pa se ne pustimo od nikogar. — Delavec.

Brezposelnost v kovinski industriji

Poročilo, ki ga objavlja Narodna banka za III. četrtletje 1933, ugotavlja, da je v kovinski industriji nastopilo znatno izboljšanje. Produkcija njenih proizvodov se je napram letu 1932 povečala za 33%. Ugoden razvoj se vidi tudi v tem, da posamezna podjetja povečujejo svoje obrate.

Iz poročila bi bilo tedaj sklepati, da se razmere v kovinski industriji znatno boljšajo in mora temu primerno padati tudi brezposelnost.

Temu pa ni tako. Statistična poročila, ki jih objavlja centralni odbor za posredovanje dela v Belgradu kažejo, da v tej panogi industrije brezposelnost ni še prav nič padla, marveč celo raste. Poročilo sicer izkazuje v zaključku vsakega leta zelo majhno število brezposelnih. Kdor pa pozna razmere in kako se ta statistika vodi, ve, da se delavec sicer prijavi, potem pa, ker Borza dela ne more nikjer prav uspešno posredovati, enostavno več ne pride. Borza dela ga zato izloči, kljub temu, da je delavec še vedno brezposeln. Zato so pri presojanju brezposelnosti veliko bolj točne one številke, s katerimi se kaže število prijav in izvršenih posredovanj. Ako od prijavljenih odštejemo one, za katere se je izvršilo posredovanje, opažamo od leta 1928. stalen porast teh števil. Sicer pa vemo, da se veliko število delavcev pri Borzah dela sploh ne prijavlja in sicer že iz zgoraj navedenega razloga. Številke, ki jih navajam, tedaj niso popolnoma točne, vendar pa zelo nazorno kažejo, kako sistematično raste brezposelnost. V letu 1928. je bilo brezposelnih v lahki kovinski industriji 3817, v težki kovinski industriji pa 177 kovinarjev.

1929	1930	1931	1932	1933
5439	5481	6017	7844	8429
145	160	235	278	200

Številke za leto 1933 so samo za 9 mesecev in bi tedaj, ako bi imeli podatke za celo leto, bile gotovo še višje.

Delavsko-kulturni večer

Že danes opozarjamo vse ljubljanske tovariše na II. delavsko kulturni večer JSZ, ki se vrši v soboto 20. januarja 1934 ob 8 zvečer v dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti. Vstopnice se dobe v predprodaji po Din 2 in 1 v pisarni JSZ med uradnimi urami. Vse zaupnike prosimo, da pridejo kakor zadnjič pravočasno po vstopnice za razprodajo.

Delavska mladina poroča

Zagorje. V soboto, dne 6. jan. se je vršil sestanek mladine, odseka J. S. Z. ob 7 zvečer. Spored je bil zelo zanimiv. Predaval je g. kap. Štular o izseljeništvu, tov. France Guna je pa recitiral in obrazložil župančičevo »Dumo«. Udeležba je bila zadovoljiva, ali železi je bilo boljše, saj je bil praznik in ima vsak dovolj časa. Prihodnjo soboto se vrši sestanek točno ob 7 zvečer. Na sporedu je: dispozicija-Mir; I. Deklamacija; II. Vojna in mir; III. Razgovor; IV. Petje. — Članstvo naprošamo točnosti in več resnosti, posebno pri mlajših. Vabljeni tudi starejši, saj je marsikdo skusil bridkosti vojnih grozot, in ne bo nobenemu škodilo; bo vsaj vedel za vzroke svetovne vojne. Vabljeni!

Mladinski odsek J. S. Z. se je pripravil pod vodstvom g. kap. Štularja na krasno božično legendo v treh zgodbah »Trije kralji«, ki se bo uprizorila 14. jan. ob 7 zvečer v Zadržnem domu v Zagorju. Kdor hoče doživljati lepoto svetonočnih skrivnosti, naj pride, in mu ne bo žal. Igra se pri novi scenaciji. — Vabi mladinski odsek J. S. Z. v Zagorju.

Da so gornje številke v resnici precej točne, se da ugotoviti tudi iz statističnih poročil SUZOR-a. Tako je bilo v letu 1926. zavarovanih 39.481 kovinarjev, v letu 1933 pa je bilo prijavljenih še 33.004; število zavarovanih kovinarjev je tedaj v tem razdobju padlo za 6477. Gotovo je, da je prirast delavstva v tej panogi industrije precej znaten. Zato je število brezposelnega delavstva gotovo še precej višje. Kako je tedaj razlagati to, da je produkcija in stanje industrije vedno boljša, kljub temu pa raste število brezposelnih. Gotovo je, da gre to v veliki večini na račun modernizacije obratov.

Tě suhe številke zelo nazorno dokazujejo, da za veliko večino našega delavstva kmalu ne bo več kruha, ko bo na drugi strani industrija žela ogromne dobičke. Taka kričeča nesorazmerja so mogoča samo v našem modernem kapitalističnem sistemu. Da je to stanje nevzdržno, je popolnoma jasno.

Boriti se nam je za nov družabni red, v katerem bo odpravljen stan delodajalcev, v katerem bodo lastniki produkcijskih sredstev resnični producenti-delavci. Šele na ta način bodo odpravljena protislovja kapitalistične družbe in z njimi anarhija v produkciji. Sad dela naj pripada tistim, ki so delali. (Leon XIII. Rer. nov. n. 17.) —r—

Socialno politične zanimivosti

Prejemki zasebnih nameščenecv so rastle do konca leta 1930, od tedaj dalje pa so, kakor je razvidno iz prijav, padli v letu 1931 povprečno za 0,6%, v letu 1932 pa že 3,4%.

Letno poročilo 1932 pok. zav. za namešče.

V obratih, katerih delavstvo je zavarovano pri OUZD, je bilo v preteklem desetletju 21 tisoč 738 obratnih nezdod. Težjih obratnih nezdod je bilo 666, med temi smrtnih 423. Največji odstotek smrtnih nezdod je v gozdni industriji.

Zbornik del. zav. 1922—32.

„Delavski“ voditelj Hitler...

Zajtrkuje pri gospodu Cunu, iz nacionalnega kluba, tajnem svetniku hanseatskega velikega kapitala.

Obeduje v Berlinu pri gospodu Straussu, generalnem direktorju Nemške Banke in Diskontnega društva.

V Münchenu stanuje v 9 sobah. Ima dva avtomobila, služinčad.

Letno rezidenco ima v Berchtesgadenu, feudalnem alpskem sportnem mestu in ima tam vilo.

Vsak dan dobiva pisma sledeče vsebine:

»Dragi gospod Hitler! Vrnil sem se domov in čutim dolžnost, da se Vam v mojem in moje žene imenu zahvalim, ker ste nam svetovali, da prisostvujemo skupščini Vaše stranke, odkoder smo odnesli sijajne vtise...

Z udanim nemškim pozdravom

Vaš Kirdorf.«

Tako veleindustrijec Kirdorf.

Nikomur ni znano, koliko denarja prejema od trgovca s premogom Petscheka, koliko od industrijca Borsiga, koliko od Hugenberga in koliko od »žida« Goldschmidta.

Lord Rothmere ga hvali v svojem tisku kot »zid proti boljševizmu«.

On sam pa piše v listih Hearst-koncerna:

»Naj se svet ne vara! Ali bo Nemčija svobodna nacija ali... pa bo pognana v gostoljubne roke boljševizma«.

V Turingiji znižuje proračun za socialno skrbstvo za 500.000 M.

V Halle, v Turingiji ukazuje, da se glasuje proti predlogu za pomoč nezaposlenim čez zimo.

V Reichstagu odreja, da se glasuje proti predlogu, da ne sme presegati mesečna plača 8000 M in penzija 6000 M.

Istotako glasuje njegova stranka proti posebnemu obdavčenju milijonarjev in brezdelnih dohodkov (obresti, dividend).

Istotako proti predlogu o oprostitvi carine na uvoz zmrznjenega mesa za brezposelne.

Nezaposlene zaposluje za leto dni v močvarah junckerjev ob vzhodni Labi z zaslužkom 40 pfenigov (cirka 7 Din) na dan.

Poleg vsega vojaška disciplina in vzgoja za novo in veselo vojno.

Župnik dr. Wienecke mu daje legitimacijo dobrega kristjana.

Gospodarski strokovnjak Wallstreeta dr. Edwards mu daje spričevalo budnega stražarja kapitala.

Francoski nacionalist Hevre ga smatra za »porabnega zaveznika Francije v boju proti Sovjetski Uniji.«

Ubijalec Heine-ja in Schultza, pa za nenadkriljivega belega diktatorja.

Tako izgleda — »delavski« voditelj — Adolf Hitler.

To in ono

Zagorje. Preteklo leto je bilo za naš Zagorjane res poslovilno leto. Kar vse duhovne so nam v enem letu zmenjali. Prvi je odšel g. kaplan Markež, a se je vrnil, in je sedaj za župnika. Drugi je odšel na novo mesto v Predvor č. g. župni svetnik Valentin Sitar. Naposled je odšel na Novega leta dan še nad vse priljubljeni g. kaplan Ciril Jerina in odšel za župnika v Borovnico. Kako zelo je bil priljubljen med ljudstvom je pokazal njegov poslovilni večer v Zadržnem domu. Cerkevni pevci so mu zapeli pod vodstvom g. pevovodje tov. Lojze Rozmana v slovo tri pesnice, nakar se je v imenu cele župnije v daljšem govoru zahvalil za njegov trud, ki ga je imel med mladimi in starimi, in mu želel obilo božjega blagoslova tudi na novem mestu v Borovnici. Poslovil se je od njega tudi novi g. župnik Markež in se spominjal dela, ki sta ga skupaj vršila. Želimo tudi mi rudarji, da bi našli tudi tam, kjer zdaj pastiruje, mnogo prijateljev in da bi mu dal ljubi Bog zdravja in obilo božjega blagoslova!

Javornik. Vse delavstvo obrata na Javorniku je dobilo ukaz, da naj se podvrže cepljenju zoper črne koze. Od hiše do hiše je šel glas »črne koze« so tu. Obolel je en tov. delavec. Po vsestranski zdravniški preiskavi pa se je izkazalo, da dotični nima te bolezni, ampak le neke vrste kožno bolezen, ki je tej podobna.

NAROČI BESEDO!

Tovariši! Posvečajte čim večjo pozornost svojemu delavskemu tisku. »Delavska Pravica« mora v vsako krščansko delavsko hišo.

Ona: »Šivilja pravi, da mi ne napravi nobene obleke več, dokler ne poravnam sedanjega računa.«
On: »To je izvrstno. Poslal ji bom zahvalno pismo.«

Trgovec s kurivom (pri telefonu): »Hitro, hitro, moja zaloga premoga je v ognju!«

Gasilec (pri telefonu): »Če je premog tako zanič kot oni, ki ste ga meni prodali, potem se ne mudi tako zelo.«

Okoli ogla se je pripodil majhen paglavcec ter se ustavil tik policaja.

Kaj pa je?« ga je ta vprašal.

»Ali bi se vi zavzeli za majhnega dečka, ki bi bil v nevarnosti, da bo tepen?«

Policaj je prikimal: »Seveda bi se.«

»Potem pa pojdite z menoj, prosim, tam pred hišnimi vrati me čaka oče s palico.«

Najcenejši nakup v konfekcijski, manufakturni in modni trgovini

JOSIP OLUP

Ljubljana, Stari trg št. 2,
Pod Trančo

Velika zaloga perila
iz lastne tovarne Kolodvorska ulica št. 8

KLOBUKE

najboljše in najlepše, ter razne športne in zimske čepice dobite pri
MIRKO BOGATAJ

trgovina klobukov
in čepic, Ljubljana,

Stari trg št. 14

Cene nizke! Sprejemam klobuke v popravilo

Upton
Sinclair:

DOLARJI

roman

II.

Bil je čas obeda in Liza je smatrala za sestersko dolžnost, da ga da poklicati in mu hkratu pošlje pismo, ki ga je sel pravkar prinesel. Jed je dejal služkinji: »Dobro«, in sprejel pismo, ki je bilo pisano z neznano žensko pisavo na dragem papirju. Nosilo je označbo »Osebnost« in je šlo v Warrenerjevo pisarno v zgradbi Fourth National Banke, od koder ga je zvesti Jermin odpravil v pension. Jed ga je pretrgal in bral:

Ljubi mr. Rusher!

Pozvali ste me, naj vam pišem, če bom kdaj zabredla v težave, in tako Vam zdaj sporočam, da se mi strašno godi. Morala sem vse povedati mami in ona je tako huda, še nikdar nisem videla kaj tako groznega. Noče me pustiti iz sobe in ne smem govoriti z nikomer, pridite torej prosim k meni, če je mogoče, ker sem tako nesrečna, ne vem, kaj naj mislim ali kaj naj počnem.

Vaša udana

Lulu Belle Macy.

To je bilo zdaj nekaj novega in opoldansko omizje si je moralo pomagati brez Jeda.

Že tri mesece je vedel, da bo ta reč prišla. Podoben je bil dobremu generalnemu štabu kake vojske, ki je za vsak slučaj, ki si ga kdo more misliti, zasnoval vse načrte z vsemi podrobnostmi in mu ni zadnji hip treba storiti drugega, kakor stopiti do omare za akte in vzeti iz nje zvezek 17T198. Jed je v duhu zložil papirje z oznako »Petrolejsko ozemlje«, jih odložil in vzel novo zaklopnico

z zaznamkom »Lullu Belle in mrs. Jane« iz omare. Potem si je nasadil klobuk na glavo, zapustil hišo in stopil na cestno železnico, ki ga je pripeljala do Macyjeve hiše.

Nobenega obotavljanja, nobenega sprehajanja po sobi to pot, samo tista brzina v dejanjih, ki jo predvidijo načrti vseh generalnih štabov. Jed je šel po stopnicah do razkošne, iz rumene opeke zgrajene in z marmorjem okrašene stavbe ter pritisknil na električni zvonec. Butlerju je dejal: »Želim govoriti z mrs. Macyjevo. Povejte ji, da je prišel mr. Rusher iz hiše njenega očeta.«

»Sedite, gospod,« je rekel možak in se odstranil; in Jed je sedel v dvorani, ki je bila visoka dve nadstropji in je imela na treh straneh izredno mogočne galerije. A Jed zdaj ni mislil na stavbarstvo; prigovaljal je sam sebi na vse načine, da bi pomiril svoje roke in kolena, ki so mu nekam zelo značilno drhte! Zdaj mir! To je velika preizkušnja, to je odločilni hip, ko se boš moral izkazati za sposobnega fanta!

Mrs. Macy je kar na lepem izniknila iz nekega hodnika, nosila je bledomodro domačo obleko! Ko se je približala obiskovalcu, je ta videl, da se je njenim skrbno gojenim čarom pripetilo nekaj hudega; črne sence so ležale na njenem lepem, belem obličju. Njeno vedenje pa je bilo mirno. Čeprav je bila nesreča v hiši, ni smel ta nameščeneč ničesar opaziti. »No, mr. Rusher?«, je rekla s takim glasom, da je bilo po njem samo ob sebi razumljivo, da je prišel v kaki družinski zadevi, ker drugače se nikakor ne bi bil mogel drzniti, da bi se prikazal tu.

Jed je šel takoj k stvari: »Mrs. Macy, prihajam zaradi vaše hčerke.«

»Zaradi moje hčerke?« Nenadna, arktična sprememba v glasu velike dame! »Kaj se to pravi?«

V Krekovi knjižnici bodo izšle letos te-le knjige: Miško Kranjec: PREDMESTJE — roman iz Ljubljane; Mirko Javornik: CRNI BREG — roman iz rudarskih revirjev; Upton Sinclair: DOLARJI — roman i. del.